

Renmarkskommittén
N 2021:02

PM 11 – Anteckningar från möte med Sportfiskarna

Kommitténs sekretariat uppfattade att deltagarna från Sportfiskarna framförde bland annat följande.

Allmänt om samexistensen mellan renskötseln och allmänhetens fiske

Fisket har inte i någon betydande omfattning uppfattats utgöra ett problem i förhållande till renskötseln. Ett av skälen är att fisket inte är yttäckande på samma sätt som jakten, utan koncentreras till vattendragen. Om fiskare alls rör sig så är det till eller längs med vattendragen och på ett sådant sätt att det inte behöver uppstå störningar för renskötseln. Vid samråd med samebyarna angående jakt och fiske framkommer också att det inte är fisket som stör.

I vissa fall har det förekommit att skoterkörning i samband med fiske har stört renskötseln; detta särskilt under vårvintern då kalvningstiden infaller. Det har dock i de flesta fall handlat om otillåten skoterkörning och fiske i otillåtna vatten, alltså något som förbundet tar avstånd från. Vanligen upplåts nämligen inte vatten för fiske i kalvningsområden under vårvintern.

På motsvarande sätt undviker man att upplåta vatten som används i områden som behövs för renskötseln, exempelvis vid gården. Fiske upplåts inte heller som utgångspunkt i vatten som används för samebymedlemmars fiske för husbehov och avsalu.

Att vissa vatten på detta sätt undantas från allmänhetens fiske innebär inte något större problem för fiskeintresset, eftersom de områden som undantas oftast är väl avgränsade och det finns gott om övrigt vatten. Till exempel är kalvningsområdena ofta avgränsade på sydsidan av fjällen, där det är kalfjäll eller i det närmaste kalfjäll.

Allmänhetens fiske bör mot denna bakgrund inte behöva vara ett konfliktområde, utan det finns goda möjligheter att anpassa och reglera fisket så att hänsyn tas till renskötselns behov såväl som till andra legitima behov. Detta även om hänsyn förstås måste tas till den ackumulerade mängden av verksamheter som vid sidan av fisket påverkar rennäringen – det vill säga allt från gruvexploateringar till helikopterturer.

Om tillgänglighet

För sportfisket är det i principhänseende mindre viktigt vem som äger eller har rådighet över markområdena och vattnen i fråga. Det viktiga är att allmänhetens tillgång till fisket inte försvåras.

De av staten upplåtta vattnen i fjällen är attraktiva och väl skötta. Sportfisket i dessa vatten har varit organiserat sedan 1960-talet och organisationen fungerar på liknande sätt i alla de tre berörda länen, det vill säga Jämtland, Västerbotten och Norrbotten.

Fisket har uppskattningsvis två till tre gånger fler utövare än jakten. Det är vanligt bland fiskare, även bland dem som bor söderöver, att planera för en årlig fjällfiskevecka. Det är alltså inte bara lokalbefolkning som nyttjar fjällvattnen, utan fiskare från hela Sverige ser fjällfisket som en viktig del för återhämtning och rekreation. Detta även om många av dem som bor närmare fjällen av naturliga skäl nyttjar fjällfisket mer intensivt och under större delar av året.

Vid försäljning av fjällfiskekort tillämpas i vissa fall kvotering, med vilket menas att ett visst antal kort säljs per dygn. Erfarenheten är att kvoterna för attraktiva vatten fylls och är översökta. Om fler köpare finns än antalet tillgängliga fiskekort tillämpas principen ”först-till-kvarn” eller lottning.

Priserna för fiskekort i de fjällvatten staten upplåter har alltid legat på rimliga nivåer och i huvudsak följt index. Från sportfiskares sida är man väl medveten om att förvaltningen av vattnen är kostsam (se vidare om förvaltningen nedan), och en viss höjning av priserna skulle sannolikt kunna accepteras. Men det finns en oro för att en exklusiv upplåtelse rätt för samebyarna ska medföra att fisket kommersialiseras. Flera av de mest exklusiva fiskevattnen ligger på områden under statens omedelbara disposition inom samebyarnas renbetesmarker. Skulle dessa prissättas utifrån efterfrågan är risken påtaglig att den breda allmänheten inte längre kommer

att ha råd att fiska där. Det är inte vilka vatten som helst vi pratar om utan en privatisering av fjällvattnen kan jämföras med att man skulle privatisera handredskapsfisket ängs kusten. Ett så stort område kan inte heller jämföras med enskilda privata vatten.

Utöver allmänhetens intresse av att kunna fiska, har sportfisket också ett växande värde som en del av den lokala turismnäringen. Tillgång till boendemöjligheter och annan service, såsom guidning, efterfrågas av många fiskare. Många, inte minst bland samebymedlemmar eller icke-renskötande samer, är lokalt engagerade i denna form av turism.

Att sådana möjligheter erbjuds ligger i linje med förbundets ändamål att ren allmänt främja fisket i hela Sverige. I det hänseendet har alltså förbundet och turismindustrin ett gemensamt intresse av att besöksnäringen som kringgärdar fisket inte försvåras.

Om förvaltningen av upplåtelse och fiskebestånd

För fiskenäringen är det inte i principiellt hänseende av betydelse vem som har ansvaret för förvaltningen av fjällfisket. Av avgörande betydelse är dock att förvaltningen framgent utförs på samma sätt och med samma goda kvalitet som i dagsläget.

Fjällfisket erbjuder attraktiva fiskarter i attraktiva miljöer. Många fiskare ställer krav på att beståndet är högt och att miljön är orörd. Vattnen är samtidigt känsliga för överfiske, vilket ställer krav på en adaptiv och kvalitativ förvaltning. I praktiken kan konstateras att den statliga förvaltningen svarar väl mot dessa krav.

En förvaltning av sådan kvalitet är också resurskrävande. Länsstyrelsernas tillsyn kräver en hel del personal och länsstyrelserna lägger också mycket arbete på att förse fiskare med relevant information, såsom kartor och regler, för att fisket ska kunna ske på ett hållbart sätt. Avgiften som tas ut för fiskekortet räcker troligen inte på långa vägar för att täcka förvaltningskostnaderna.

I privata vatten finns cirka 2 000 fiskevårdsområden. Förvaltningsstrukturen med fiskevårdsområden är oerhört viktig för att enskilda vatten ska kunna användas för fiske. Det krävs helt enkelt någon form av samfällighet för att det ska fungera.

Regleringen kring fiskevårdsområden är väl fungerande och ger förutsättningar för juridiskt hållbara beslut inom områdena. Möjligen kan det övervägas om de nu aktuella vattnen skulle kunna förvaltas inom ramen för fiskevårdsområden. Det finns redan i dagsläget fiskevårdsområden som arrenderar av staten disponerade vatten för att åstadkomma rationella områden. Den nuvarande huvudregeln är dock att av staten disponerade vatten ovanför odlingsgränsen inte får ingå i ett fiskevårdsområde.

Om reaktioner efter Girjasdomen

Inom Girjas samebys område finns ett av landets mest attraktiva älvvatten, Kaitum älv, med den berömda fiskecampen Tjuonajokk. Tjuonajokk är en exklusiv sportfiskeanläggning av högsta internationella klass, som också lockar många utländska turister.

Såvitt känt har anläggningen hållit öppet efter Girjasdomen, men om fiskeupplåtelseerna fortsatt begränsas till boende i länet är Tjuonajokks framtid inte given. Det kommer att drabba fiskenäringen hårt om tillgängligheten till dessa vatten begränsas.

Sedan Girjas sameby valde att upplåta fisket enbart till länsbor, har många medlemmar hört av sig med oro över att i framtiden stängas ute från fjällfisket. Oron rör inte minst utvecklingen om samebyarna därtill öppnas upp för fler medlemmar.

Om direktiven och möjliga vägar framåt

Medan tidigare utredningar har intagit ett bruksmässigt perspektiv, med fokus på renskötseln som näring, upplevs nu behandlade direktiv i högre grad vara skrivna ur ett rättighetsperspektiv och med folkrätten som grund. Det innebär en ny spelplan, även om resursen är densamma då som nu.

Om staten fortsättningsvis skulle förvalta och upplåta fisket genom någon form av avtalsmodell med samebyar, vore det principiellt inte något nytt för fisket. Redan idag hanteras ju fisket på många håll så, att en annan aktör än ägaren förvaltar och upplåter fisket.

Viktigast för förbundets del är sammanfattningsvis:

- att allmänheten fortsatt ges tillgång till fjällfisket, oavsett var i Sverige man är bosatt

- att upplåtelseerna även fortsättningsvis görs heltäckande avseende fjällvattnen, vilket bl.a. innebär att de finaste vattnen inte undantas från upplåtelse, och
- att fisket även fortsättningsvis görs tillgängligt mot en rimlig summa.

Deltagarna från Sportfiskarna har fått ta del av anteckningarna och har getts möjlighet att komma med synpunkter på innehållet.